

ลักษณะทั่วไปของหมู่บ้าน

ที่ตั้ง หมู่บ้านหนองแหง

บนเส้นทางสาย เชียงใหม่ - ทอยสะเก็ด ถึงหลักกิโลเมตรที่ ๔ จะมีทางแยก เลี้ยวซ้ายเข้าสู่ถนน สายพญาคนอย - ป่าเหมือก ซึ่งเป็นถนนลูกรังของ รพช. ผ่านตำบล สันป่าเปา อําเภอสันทราย แล้วจึงเข้าสู่ตำบลหนองแหง รวมระยะทางถึงหมู่บ้านหนอง- แหง ตำบลหนองแหงจากปากทางเขาไปทั้งสิ้น ๔ กิโลเมตร ก่อนเข้าสู่หมู่บ้านจะเป็น ที่ตั้งของ เมรุสำหรับเผาศพซึ่งใช้ร่วมกันหลายหมู่บ้านในตำบลนั้น เมื่อถึง เหมืองน้ำขนาดเล็ก ก็แสดงว่าใกล้เริ่มเข้าสู่เขตหมู่บ้านจะพบวัดเป็นแห่งแรก หน้าที่จะมีป้ายชานาคใหญ่เขียนไว้ว่า "หมู่บ้านพัฒนาหนองแหง ๔ ประสาน" นั่นคือ หมู่บ้านนี้ ได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวง ๔ กระทรวง ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ หมู่บ้านนี้ได้ดำเนินการตามโครงการหมู่บ้านพัฒนาและได้รับการ สนับสนุนจากหลายหน่วยงาน ได้แก่ สํสคอำเภอ มูลนิธิศุภนิมิต สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร แม่ใจ และได้รับการสนับสนุนคานการ เงินจาก วปอ. หน้าที่ ๒๕

วัดหนองแหง เป็น เขตอภัยทาน คือ เป็นเขตยกโทษให้แก่กันทั้งคนและสัตว์ สิ่งมีชีวิตทั้งหลาย วัดหนองแหงเป็นวัดใหญ่สวยงามและสะอาดสวยงาม มีกำแพงสีขาวขลิบ ล้อมรอบบริเวณวัด ประตูทางเข้าวัดทำเป็นรูปสิงห์สองตัวนั่งอยู่สองข้าง ข้าง ๆ สิ่งที่มี รูปปั้นเทพกษัตริย์องค์เล็ก ๆ นั่งอยู่ มองจากประตูเขาไปจะเห็นวิหารสวยงาม คานหน้าวิหาร จะติดเศษแก้วสีต่าง ๆ กระจิบระยับ เมื่อส่องแสงแดด ภายในวิหารจะมีภาพพุทธประวัติวาดไว้ เข้มสองฟากผนัง มีพระพุทธรูปตั้งอยู่เพื่อให้อาชาวนานกราบไหว้สักการะและนำดอกไม้ธูปเทียน ไปบูชาในวันพระและวันสำคัญทางศาสนา นอกจากนี้ ชาวบ้านยังใช้วิหาร เป็นที่ประชุมปรึกษาหารือกันในกิจการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ข้างวิหาร เป็นกุฏิที่อยู่อาศัยของพระซึ่งในวัดนี้มีพระ ๒ องค์ กุฏิมีขนาดใหญ่และใหม่มาก รมณกุฏิปลูกกันไม้มรวน และได้รับการเก็บกวาดเศษ ใบไม้จนสะอาดสวยงาม ในบางครั้งบริเวณที่วางไม้เหล่านี้อาจจะใช้เป็นที่ประชุมอย่าง เป็น

ทางการ เช่น มีนายอำเภอและเจ้าหน้าที่ประจำอำเภอเข้ามาประชุมคณะกรรมการบริหารหมู่บ้าน คิดกับกำแพงวัดเป็นศาลายาวไปตามกำแพงวัดเป็นศาลาโค้ง ๆ ไร่เป็นที่อบรมชาวบ้านในกิจกรรมต่าง ๆ ไร่เป็นที่เตรียมอาหารเพื่อเลี้ยงผู้หลักผู้ใหญ่ที่เข้าไปเยี่ยมเยือนหมู่บ้านหรือไร่เป็นที่จัดเตรียมดอกไม้ ข้าวของ สำหรับงานต่าง ๆ ตลอดจนเป็นที่เลี้ยงอาหารกันเมื่อมีงานหรือการประชุมรวมต่าง ๆ

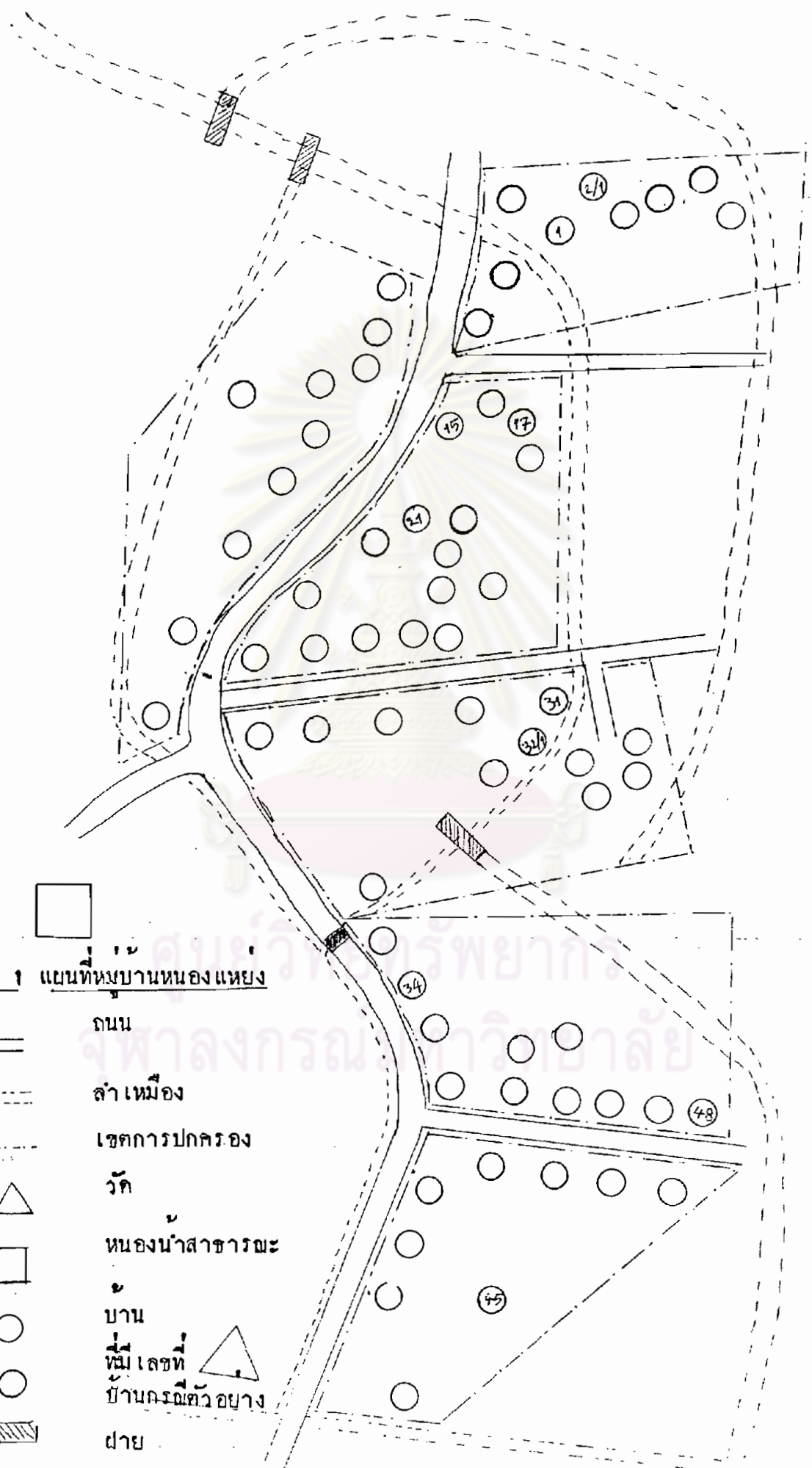
ถัดจากวัดไปตามถนนเข้าสู่หมู่บ้าน กานหนึ่งของฟากถนนจะเป็นทุ่งนา ซึ่งจะไ้ปลูกข้าวและพืชผลตามฤดูกาล เช่น ถั่ว อีกฟากหนึ่งจะเป็นบ้านเรือนของชาวบ้านซึ่งเริ่มตั้งแต่ เขตที่ ๑ มีชื่อว่า "เขตคลังแล" บ้านเรือนของชาวบ้านมีทั้งใหญ่ เล็ก บ้านชาวบ้านฐานะก็จะแตกต่างกัน ครึ่งที่ครึ่งไม่ ชาวบ้านฐานะปานกลาง จะอยู่บ้านไม้ที่ถนนสูงหลังคามุงกระเบื้อง บ้านชาวบ้านมีฐานะก็เหล่านี้อีกมีอยู่ฉางเก็บข้าวอยู่ใ้แนวริเวณบ้านชาวบ้านฐานะยากจนจะอยู่บ้านหลังเล็ก ๆ ทำ ๆ หลังคามุงจาก ฝาไม้ซีกและ อก้อย่างไรก็ตามไม่ว่าบ้านเล็กหรือบ้านใหญ่ ชาวบ้านก็ไม่นิยมทำรั้วแน่นอน รั้วบ้านมักเอาไม้ไผ่ซีกสานกันทำ ๆ ปลูกต้นไม้ให้ร่มตามแนวรั้ว และภายในบริเวณบ้านนิยมปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อความร่มรื่น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะปลูกต้นลำไย และต้นโกสุด บางบ้านมีบ่อน้ำ คอกสัตว์ โรงเก็บฟืน และห้องน้ำอยู่ใ้แนวริเวณบ้านส่วนมากมีบ้านหลาย ๆ หลังอยู่ในรั้วเดียวกัน

นอกจากถนนสายใหม่ที่เกิดผ่านหมู่บ้านแล้ว ในหมู่บ้านยังมีซอยเล็ก ๆ แยกเข้าไปตามบ้านเรือนของชาวบ้าน ซอยต่าง ๆ เหล่านี้มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน เช่น "ซอยริเริ่ม" "ซอยสว่างธรรม" ฯลฯ ถัดจากบ้านเรือนจะมีที่กั้นคั่นอยู่ระหว่าง บ้านเรือนที่มักอยู่เป็นกลุ่มซึ่งตามองไกล ๆ จะเห็นสมมุติต้นไม้ใหญ่ ๆ ก็จะแสดงว่าบริเวณนั้นเป็นที่ตั้งบ้านเรือนหลาย ๆ หลัง เขตที่ ๒ มีชื่อว่า "เขตแห่งบัวเงิน" เขตที่ ๓ และเขตที่ ๒ "สุวรรณคีรี" แต่ละเขตจะมีบ้านเรือนประมาณ ๑๐ - ๑๒ หลังคา และจะมีผู้นำแต่ละเขต ๆ ละ ๒ คน

หมู่บ้านหนองแห้งซึ่งมีเนื้อที่ ๔๕๐ ไร่ นั้น ทัศนียภาพหมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห้ง ทัศนียภาพหมู่ที่ ๒ ตำบลเชิงคอบ อำเภอคอยสะแกกั ทัศนียภาพออกจากหมู่ที่ ๔ ตำบลหลวงเหนือ อำเภอคอยสะแกกั ทัศนียภาพจากหมู่ที่ ๒, ๓ ตำบลหนองแห้ง ประชาชนโดยส่วนรวมจะตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม ๆ และที่กินทำกินอยู่ห่างจากบ้านพักอาศัยออกไปซึ่งที่กินไร่เป็นที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น ๑๒๓ ไร่ ไร่เป็นที่เพาะปลูก ๓๔๔ ไร่ เป็นที่ทำประโยชน์อื่น ๆ เช่น หนองน้ำสาธารณะ ๗ ไร่ และเป็นที่กินสาธารณะ ๑ ไร่ (อำเภอสันทราย

จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๒) มีทรัพยากรธรรมชาติคือ หนองน้ำสาธารณะ • แหล่ง
และลำห้วย • สาย นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมี สาธารณะสมบัติ เช่น ฝายน้ำล้น ประทุ
รระบายน้ำ คลองส่งน้ำ รวม ๒ แหล่ง มีท่อระบายน้ำ ๔ แห่ง ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวก
สะดวกในเรื่องการเพาะปลูก ในด้านการบริการอื่น ๆ ในหมู่บ้านมี โรงเรียนขนาดเล็ก
• โรงเรียน สหกรณ์ฯ • แห่ง ร้านขายของชำเล็ก ๆ ร้าน ฉางข้าว ๔ แห่ง และเครื่อง
นวดข้าว • เครื่อง สำหรับในด้านการแพทย์และอนามัยหมู่บ้านหนองแห้งอยู่ห่างจากสถานี
อนามัยชั้น ๒ ประมาณ ๒ กม. มีกองทัพยาและห้องปฏิบัติการ อสม. • แห่ง และมี อสม.
(อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน) จำนวน ๒ คน และ นศส. (ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข)
จำนวน ๕ คน ในด้านการศึกษา หมู่บ้านหนองแห้งไม่มีโรงเรียนเล็ก ๆ ในหมู่บ้านจะไป
โรงเรียนที่บ้านกวงเจริญชัย หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองแห้ง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่มีตั้งแต่
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖ อย่างไรก็ตามระบบการศึกษาใหม่ที่บังคับให้จบประถมศึกษาปีที่ ๖
เพิ่งจะเริ่มมีขึ้นไม่นาน ทั้งนี้ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านจึงมีระดับการศึกษาแค่ชั้นประถม
ปีที่ ๔ และประชากรส่วนใหญ่อีกที่ไม่ได้เรียนต่อก็จะออกมาฝึกอบรมอาชีพเฉพาะอย่างออกไป
หมู่บ้านหนองแห้ง ซึ่งมีประชากรทั้งสิ้น ๒๔๔ คน เป็นชาย ๑๓๐ คน และเป็นหญิง ๑๑๔
คน (อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๕) ประชากรทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ
และประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน และรับจ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- ภาพที่ 1 แผนที่หมู่บ้านหนองแขยง
- ถนน
 - ลำเหมือง
 - เขตการปกครอง
 - วัด
 - หนองน้ำสาธารณะ
 - บ้าน
 - หมู่ เลขที่
 - บ้านกรณีตัวอย่าง
 - ฝาย

ลักษณะทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

อาชีพ

ประชากรครัวเรือนหนึ่ง ๆ จะประกอบอาชีพหลายอย่าง โดยเฉพาะในด้านการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำสวน และรับจ้าง นอกจากนี้ยังประกอบอาชีพรับจ้างอื่น ๆ เช่น รับจ้างทำบ้าน รับจ้างส่งของในเมือง รับจ้างแกะสลัก รับจ้างเย็บปักเสื้อผ้าพื้นเมือง ฯลฯ

การถือครองและกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ ๖๔ เป็นเจ้าของที่ดินเองรวมทั้งที่อยู่อาศัย และที่ทำกิน อีกร้อยละ ๑๔ เป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินแต่มีที่อยู่อาศัยและเช่าที่ดินผู้อื่นมาทำประโยชน์ และร้อยละ ๑๗ มีที่ดินเป็นของตนเองและเช่าผู้อื่นมาโดยวิธีแบ่งปันผล ที่ดินส่วนใหญ่ใช้เพื่อการเกษตร

สำหรับขนาดที่ดินถือครองของประชากรในหมู่บ้านหนองแห้ง ผู้มีที่ดินครบครอนมากที่สุด ๓๐ ไร่ น้อยที่สุด ๑๐๐ ตารางวา หรือ ๕ ไร่ (ข้าพเจ้าสนทนา จังหวัด เชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๔)

แหล่งน้ำใช้ในการเกษตร

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรส่วนใหญ่จะไต่จากน้ำฝนและน้ำจากชลประทานบางแห่ง มีลำคลองไหลผ่านเพื่อทำการเกษตรส่วนใหญ่ของอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก เพราะน้ำจากชลประทานมีน้อยมากซึ่งไม่เพียงพอแก่การเกษตร น้ำใช้ในการเกษตรสำหรับหมู่บ้านหนองแห้งในฤดูฝนมีน้ำอย่างเพียงพอ แต่ในฤดูแล้งชาวบ้านจะขาดแคลนน้ำอย่างมากสำหรับพืชที่ปลูกนอกฤดูฝน

การเลี้ยงสัตว์

สัตว์เลี้ยงที่เลี้ยงมากที่สุด ได้แก่ ไก่พื้นทุ่งพื้นเมือง เลี้ยงไว้เพื่อบริโภค นอกจากนี้ จะเลี้ยงควาย เลี้ยงไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในการทำนา ทำไร่ สุกกร และเบ็ด โดยเฉพาะ เบ็ดพันธุไร่ เลี้ยงไว้ขายและเป็นอาหาร

การเพาะปลูก

พืชที่ปลูกเป็นอันดับ • ไค้แก่ ข้าว รองลงมาชาวหมู่บ้านจะปลูกถั่วต่าง ๆ ลำไย
ยาสูบ หนุ่ยหวาน ตามลำดับ

ข้าวซึ่งเป็นพืชสำคัญของหมู่บ้าน ชาวบ้านปลูกทั้งข้าวเจ้านาปี และข้าวเหนียวนาปี
ฤดูปลูกข้าวของชาวบ้านจะเริ่มขึ้นในเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นเดือนเริ่มของฤดูฝนพื้นที่เริ่ม
ชุ่มชื้นชาวบ้านจะเริ่มไถนาเพื่อเตรียมทวนข้าวให้เป็นทกกล้า ประมาณเดือนกรกฎาคม และ
สิงหาคม เมื่อฝนตกมากขึ้น ชาวบ้านจะไถคราด และนำทกกล้าข้าวปลูกลงในนา ช่วงนี้
หมู่บ้านจะเขียวระอุ่มและชุ่มชื้นจนถึง เดือนกันยายนฝนจะตกหนักจนบางครั้งก็ทำให้น้ำมาก
เกินไปจนชาวบ้านต้องไถปลายกันน้ำ เพื่อวางลำน้ำที่ไหลมาหลังจาก เดือนกันยายนฝนเริ่ม
เบาบางลง ชาวเริ่มไถขึ้นและเขาสู้ฤดูหนาว เริ่มจากหนาวน้อยจนเดือนพฤศจิกายนและ
ธันวาคม อากาศจะหนาวจัดและแห้งแล้ง รวงข้าวจะเริ่มแก่เป็นสีเหลืองทอง ถึงฤดูเก็บ
เกี่ยวชาวบ้านจะมีค้ข้าว เพื่อให้เมล็ดข้าวตากลงมาได้เป็นข้าวเปลือก เก็บไว้ในยุ้งฉางเพื่อนำ
ไปสีต่อไป สิ้นเดือนธันวาคมก็สิ้นฤดูเก็บเกี่ยว ในฤดูหนาวคือช่วงมกราคม กุมภาพันธ์
ชาวบ้านจะปลูกพืชผลอื่น ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกถั่ว เช่น ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ซึ่งจะเก็บเกี่ยว
ราวเดือนเมษายน ช่วงฤดูร้อนแห้งแล้งนี้ชาวบ้านแทบไม่สามารถเพาะปลูกอะไรได้ หมู่บ้าน
จะเต็มไปด้วยฝุ่นและใบไม้ร่วง แหล่งน้ำขึ้นเขิน แหล่งขุด จนกว่าจะถึงฤดูฝนเวียนมาอีก
ครั้งหนึ่ง พร้อมกับความยินดีของชาวบ้านจึงจะเริ่มฤดูกาลแห่งการปลูกข้าวอีกครั้งหนึ่ง

รายได้ของครอบครัว

ครอบครัวส่วนใหญ่ในหมู่บ้านคือ ๕๕ ครอบครัว มีรายได้จากการขายไก่ ขายเป็ด
และขายไข่ไก่ ไข่เป็ด รองลงมา ๕๓ ครอบครัว มีรายได้จากการรับจ้าง ๓๙ ครอบครัว
มีรายได้จากการขายถั่ว ๒๖ ครอบครัว มีรายได้จากการขายสุกร ๑๘ ครอบครัว มีรายได้
จากการขายลำไย ๑๘ ครอบครัว มีรายได้จากยาสูบ ๘ ครอบครัว มีรายได้จากการค้าขาย
สำหรับชาวนั้น ๘๒ ครอบครัว มีรายได้จากข้าว แต่ส่วนใหญ่จะเก็บไว้บริโภคในครอบครัว
(อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๖ : ๑๓)

การกล่าก

การจำหน่ายผลผลิตของชุมชน ผลผลิตที่ไ้มาบางอย่างชาวบ้านจะเก็บไว้ใช้หรือบริโภคเองในครอบครัว มีประมาณ ๔๐% ของครัวเรือนทั้งหมด ได้แก่ ข้าว และเครื่องจักสาน นอกจากนั้นเป็นผลผลิตที่ส่วนใหญ่จำหน่ายเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัว เช่น ถั่ว ถั่วลิสง ยาสุม

ลักษณะการจำหน่ายผลผลิตดังกล่าว ส่วนใหญ่จะนำไปขายที่แหล่งรับซื้ออยู่ที่ถนนรองลงมาขายให้เจ้าของที่ดินเขา ขายให้พ่อค้าที่มาจากที่อื่น และขายให้พ่อค้าในหมู่บ้านตามลำคัม (อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๑๖)

ประชากร การอพยพ และการคุมกำเนิก

หมู่บ้านหนองแห้ง เดิมเป็นเมืองเก่าแก่มี่เนินดินที่ถมคล้ายกำแพง เมืองที่ชาวบ้านเรียกว่า "สันค้อ" หรือ "เวียงแก่น" สภาพพื้นที่สมัยเริ่มแรกเป็นป่าภูเขาและเป็นที่ยคองราษฎรในหมู่บ้านเมื่อครั้งตั้งหมู่บ้านใหม่ ๆ เป็นชาวพื้นเมืองดั้งเดิมและมีพวกเงี้ยวหรือไทยใหญ่เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ และมีประชากรรวมกันอยู่เป็นจำนวนถึง ๓๐๐ กว่าหลังคาเรือน กอมารราษฎรเหล่านี้ได้อพยพไปทำมาหากินในท้องถิ่นอื่น เช่น อำเภอพร้าว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และมีบางส่วนอพยพไปตั้งรกรากที่จังหวัดเชียงใหม่

ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีการย้ายถิ่นของประชากรอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสาเหตุของการอพยพย้ายถิ่นก็คือ การแสวงงาน และการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวนประชากรของหมู่บ้านหนองแห้ง (กรกฎาคม ๒๕๒๒)

ตารางที่ ๓

อายุ	จำนวนประชากร (คน)	ร้อยละของประชากรทั้งหมด
แรกเกิด - ๒ ปี	๑๗	๒๔.๒๘
๓ - ๑๔	๓๕	๑๔.๑๑
๑๕ - ๒๔	๕๕	๒๒.๑๕
๒๕ - ๔๔	๓๓	๒๔.๕๕
๔๕ - ๖๐	๕๓	๒๑.๓๗
๖๐ ปีขึ้นไป	๑๕	๖.๐๕
รวม	๒๔๘	๑๐๐.๐

(ที่มา : อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๘)

การคุมกำเนิด

ประชากรส่วนใหญ่จะมีการวางแผนครอบครัว ซึ่งมีถึงร้อยละ ๔๔.๒๘ ของครัวเรือนทั้งหมด วิธีที่ชาวบ้านนิยมใช้กันมากที่สุด คือ การกินยา รongลงมาได้แก่ การฉีดยา (อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ : ๒๐)

การศึกษากับโลกภายนอก

โดยสภาพท้องที่ของหมู่บ้านหนองแห้ง มีถนนลูกรังที่อยู่ในสภาพพอใช้ได้กีดผ่านหมู่บ้าน และมีขอยในหมู่บ้านจำนวน ๔ สาย จากหมู่บ้านเข้ามาสู่ตัวจังหวัดมีระยะทางประมาณ ๑๓ กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๓๐ นาที ยานพาหนะที่ชาวบ้านใช้ในการศึกษาระหว่างหมู่บ้าน และออกจากหมู่บ้านสู่ถนนใหญ่ ได้แก่ รถจักรยานยนต์ รถจักรยานสองล้อ ความความเห็นของชาวบ้านโดยส่วนรวมแล้วปริมาณถนนที่ใช้เป็นเส้นทาง

คมนาคมขนส่งและศึกษากันระหว่างหมู่บ้านภายในตำบลนี้เมื่ออย่างเพียงพอ นอกจากสภาพถนน
บางแห่งยังไม่ดีนัก และแคบเกินไป

ชาวหมู่บ้านมีการศึกษากับสังคมภายนอกไม่ได้อยู่ใกล้เคียว ในตอนเช้าจะมีรถ
โดยสารขนาดเล็กออกจากหมู่บ้านเพื่อรับแม่ค้า และพวกที่ทำงานในตัวเมืองออกมาส่งชาวบ้าน
ที่มีรถจักรยานยนต์ จักรยานสองล้อ ก็จะให้รถจักรยานของเขาเข้าไปทำงานในตัวเมืองใน
ตอนเย็นจะมีรถโดยสารเข้ามาในหมู่บ้านอีกครั้ง สำหรับพวกที่กลับจากการทำงาน นอกจาก
ชาวบ้านจะเข้าไปทำงานรับจ้างในตัวเมือง แม่ค้าเข้าไปขายของแล้วชาวบ้านยังไปจับจ่าย
ซื้อของในเมืองโดยเฉพาะในวาระที่จะมีงานสำคัญ เช่น งานบวชลูกหลาน บางคนไปฝาก
ครรภ์ที่ศูนย์อนามัยแม่และเด็กในตัวเมือง เมื่อมีการเจ็บป่วย เกิดขึ้นก็จะไปรับการรักษา
พยาบาลตามโรงพยาบาลต่าง ๆ ในเมือง และมีเด็กบางคนได้เข้าไปเรียนหนังสือในตัว
จังหวัด

นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีโอกาสได้ทราบข่าวคราวจากภายนอกโดยการฟังวิทยุ เพราะ
แทบทุกบ้านจะมีวิทยุ ส่วนใหญ่ชาวบ้านชอบฟังเพลงลูกทุ่ง ชาวชาวบ้าน และชอบที่ในเมือง
บ้านที่มีฐานะดีจะมีโทรทัศน์หนึ่งตัวบ้านใกล้เคียงก็จะมาดูด้วย

ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีการศึกษากับโลกภายนอก แต่ก็หมายถึงโลกภายนอกที่ไม่ไกล
จากเขามากนัก ได้แก่ หมู่บ้าน ตำบลใกล้เคียง จังหวัดเชียงใหม่ และบางคนที่มี
ญาติพี่น้องอยู่ห่างไกลออกไปก็อาจจะได้ไปเยี่ยมญาติเป็นบางครั้ง ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะอยู่ที่
อำเภอพร้าว อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย สำหรับเรื่องราวของ
สังคมที่ไกลออกไปชาวบ้านจะไม่มีความรู้มากนัก

อย่างไรก็ตาม ตามการได้ศึกษากับโลกภายนอกของชาวบ้าน ส่วนหนึ่งก็เป็นผล
มาจากที่หน่วยงานทั้งทางราชการ และเอกชน ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานในหมู่บ้าน
หลายหน่วยงาน เพื่อคอยให้ความช่วยเหลือและให้บริการแก่ชาวบ้านทั้งด้านการประกอบอาชีพ
และความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้ถึงความทันสมัยในต่าง ๆ เพิ่มขึ้น

หมู่บ้านหนองแห้ง หมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง

แก่เขื่อนนั้นหมู่บ้านหนองแห้ง เป็นหมู่บ้านที่ล่าช้ากว่าหมู่บ้านอื่น ในตำบลหนองแห้ง เพราะชาวบ้านยากจนและประสบปัญหาในการครองชีพ ชาวบ้านยากจนและประสบปัญหาในการครองชีพเพราะขาดแคลนน้ำ ไม่มีตลาดจำหน่ายผลผลิต ปัญหาความอหิวาตกโรคระบาดและศัตรูพืช จนชาวบ้านท้อแท้และหมดกำลังใจ ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เล็งเห็นความเดือดร้อนและความไม่พัฒนา จึงได้มีความคิดที่จะนำโครงการหมู่บ้านพัฒนา เข้าสู่หมู่บ้านหนองแห้ง โดยเริ่มจากการประชุมเพื่อสอบถามความสมัครใจในความต้องการที่จะพัฒนา ปรากฏว่าผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบันคือ นายจำรัส โนคำ และชาวบ้านในหมู่บ้านหนองแห้ง มีความกระตือรือร้นต่อการพัฒนา จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นหมู่บ้านทดลอง ตามโครงการหมู่บ้านพัฒนา ทั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๕ เป็นต้นมา ทั้งแก่หมู่บ้านเจ้าหน้าที่จาก ๕ หน่วยงานได้เข้าสู่หมู่บ้านได้แก่ เกษกรอำเภอและเกษกรตำบล พัฒนากรอำเภอและพัฒนากรตำบล สาธารณสุขอำเภอและสาธารณสุขตำบล ศึกษาธิการอำเภอและการประถมศึกษาและสสจอำเภอ ได้เริ่มเปิดทำการอบรมทั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๒๕ เป็นต้นไป ในด้านวิชาชีพการเกษตรและโครงการ การ วิชา ใดก็ได้แก่ ช่างปูน การเพาะเห็ด การปลูกข้าว การปลูกพืชหมุนเวียน การเลี้ยงสัตว์ การโยธาช่างแมลง ปุ๋ยหมัก การก่อสร้างทางกิ่ง ในด้านโครงการ ได้แก่ การทำอาหาร การทำขนม มารยาทสังคม การประดิษฐ์ของใช้ควยใบตอง เป็นต้น

ต่อมาได้มีการประชุมประเมินผลการอบรม และแบ่งเขตพัฒนา ทั้งชื่อเขตกำหนดเป้าหมาย และระยะเวลาในการพัฒนา โดยแบ่งเขตพัฒนา โดยแบ่งเขตการปกครองเป็น ๖ เขต คือ เขตที่ ๑ กลิ่งแล เขตที่ ๒ แห้งบัวเงิน เขตที่ ๓ พระยารักษ์ เขตที่ ๔ หอยหัวดอย เขตที่ ๕ แคนเวียงแก่น และเขตที่ ๖ สวรรคสันคือ ซึ่งในแต่ละเขตจะมีหัวหน้าเขตปกครองทำการพัฒนาในเขตของตน โดยผู้นำเขตละ ๒ คน มีครัวเรือนอยู่ในแต่ละเขตเฉลี่ย เขตละ ๑๑ ครัวเรือน

เนื่องจากผู้ใหญ่บ้านเป็นคนใหม่ที่กระตือรือร้นต่อการพัฒนาจะเห็นได้จากการตั้งธนาคารข้าวขึ้นมา เพราะได้ฟังจากวิทยุว่า มีหมู่บ้านอื่นทำแล้วได้ผลดี ก็ทำตามจนประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน ประทับกับชาวบ้านร่วมมือ เพราะต้องการเห็นหมู่บ้านพัฒนาขึ้นการเดิม และไม่ต้องการประสบความยากจนเช่นที่เคยเป็นมา กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางเจ้าหน้าที่ของรัฐนำเข้าสู่หมู่บ้าน จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจะเห็นได้จากการที่ชาวบ้าน

เข้าร่วมประชุมกันอย่างพร้อมเพรียง เมื่อมีการเรียกประชุมไม่ว่าผู้ชายหรือผู้หญิง จนหมู่บ้านเจริญขึ้น เมื่อมีการประกวดหมู่บ้านพัฒนา ก็ได้รับเลือกเป็นหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่าง ระดับอำเภอ ท่อจากนั้นความเจริญก็เริ่มเข้าสู่หมู่บ้าน ใ้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นได้แก่ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีแม่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำเนิมา ระหว่างเดือนเมษายน - กรกฎาคม ๒๕๒๒ (อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ๒๕๒๒ :

๒)

๑. การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีสมาชิก ๔๑ คน มีเงินสะสม

๒,๕๐๐ บาท

๒. การจัดตั้งธนาคารชาว มีสมาชิก ๘๗ คน

๓. การจัดตั้งกองทุนยา มีสมาชิก ๒๔ ครัวเรือน

๔. การจัดตั้งกองทุนโภชนาการ มีสมาชิก ๓๗ ครัวเรือน

๕. การจัดตั้งและฝึกอบรมกลุ่มสตรีแม่บ้าน มีสมาชิก ๓๗ คน ใช้เวลาอบรม

๔ วัน

๖. การทำสวนครัว ทุกครัวเรือนในหมู่บ้าน

๗. การขยายถนนในหมู่บ้าน ขยายถนนใหญ่และถนนซอย

๘. การขุดลอกน้ำ เนื้อที่ ๗ ไร่ และตัดถนน เขามีความยาว ๓๐๐ เมตร

๙. การจัดทำห้วยหมู่บ้าน ป้ายบ้านเลขที่ทุกหลังคาเรือน

๑๐. การฝึกอบรมกลุ่มเกษตรกร เรื่องการทำนาแบบใหม่ใช้เวลา ๓ วัน

มีสมาชิก ๓ คน

๑๑. การฝึกอบรมกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมือง ใช้เวลา ๓ วัน มีสมาชิก ๓ คน

๑๒. การฝึกอบรมค่านขยายพันธุ์พืช ใช้เวลา ๓ วัน มีสมาชิก ๓ คน

๑๓. การฝึกอบรมค่านโรคและสุขาภิบาลสัตว์ ใช้เวลา ๒ วัน มีสมาชิก ๔ คน

๑๔. การฝึกอบรมผู้นำพัฒนาท้องถิ่น ใช้เวลา ๔ วัน มีสมาชิก ๑๒ คน

๑๕. การฝึกอบรมผู้นำการเลี้ยงสุกร ใช้เวลา ๔ วัน มีสมาชิก ๑๒ คน

๑๖. การฝึกอบรมอาสาสมัคร สาขารณสุขประจำหมู่บ้าน และผู้สื่อข่าวสาธารณสุข

ใช้เวลาการอบรม ๑๕ วัน (มี อสม. ๑ คน ผสส. ๕ คน)

๑๓. การปรับปรุงและซ่อมแซมวิหารวัดหนองแห้ง โดยนักศึกษาเพาะช่าง
โรงเรียนเพาะช่าง เชียงใหม่ ใ้้นักศึกษา ๑๒๐ คน ใช้เวลา ๕ วัน

๑๔. การฝึกอบรมกลุ่มอาชีพ บัณฑิตโองซีเมนต์ผู้เข้าอบรม ๑๒ คน ใช้เวลาการ
อบรม ๔ วัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย